

Fascinerende portrett

En åpenhjertig dokumentar løfter på sløret som har omspunnet legende Martha Argerich.

KLASSISK

Jeg glemmer aldri en fjernsynsoverføring fra Berlin tidlig på 1980-tallet. Der satt den argentinske pianisten Martha Argerich og lekte seg med det som regnes som en av de teknisk mest krevende klaverkonserter overhodet, på en måte som fikk meg til å stønne. Ikke minst da hun kastet seg ut i den fandenivoldske finalen fikk jeg inntrykk av å befinne meg i en slags vektløs tilstand. Musikken akselererte på en måte at jeg følte jeg var på tur ut i verdensrommet. Uten sikkerhetsseiler. Og samspillet med dirigent Riccardo Chailly og Berlin radiosymfoniorkester var helt ubeskrivelig. Det dreier seg om Rakhmaninov tredje klaverkonsert.

Nå var ikke Martha Argerich noe nytt navn. Allerede som fireogtjue åring hadde hun vunnet den prestisjetunge Chopinkonkurransen i Warszawa 1965. Da var det gått ti år siden familien flyttet til Europa. Hun hadde hørt pianisten Friedrich Gulda, og bestemte seg for å ta timer med ham i Wien. Hun hevder han er den person som har hatt størst innflytelse på henne. Senere studerte hun med Arturo Benedetti Michelangeli, riktignok kun fire leksjoner i løpet av et og et halvt år, og Stefan Askenase. Men etter at hun gikk til topps i Warszawa, lå hele verden for hennes føtter.

Ukens utvalgte er en DVD med tittelen «Martha Argerich Evening Talks». En dokumentar der hun på en åpenhjertig måte løfter på sløret som har omspunnet henne i alle år. Samtidig som den gir oss små glimt av hennes fenomenale artisteri. Hun forteller om sin første store musikkopplevelse som seksåring da mamma tok henne med på en konsert der Claudio Arrau framførte Beethovens fjerde klaverkonsert. Hun hevder at hun aldri selv har villet spille den konserten. De berømte trillene i den andre satsen har hun aldri glemt. Sine første pianotimer fikk hun som femåring og hun debuterte tre år senere med Beethovens første konsert. Dokumentaren viser oss en dame med både sjarm og humor. Hun forteller oss om hvordan Schumann og Debussy kom til henne. Det var ikke hun som oppdaget dem, de var de som materialiserte seg for henne.

Martha Argerich har som kjent en teknikk uten sidestykke, Vi hører små snutter fra finalen av Ravels G-dur og førstesatsen av Prokofievs tredje, som beviser dette. Hun mener at sistnevnte faller lett for henne å spille. Han kommer ikke med noen «dirty tricks». Hun forteller en herlig historie om da Gulda hadde sagt til jazzpianisten Erroll Garner, at han syntes musikken hans hadde en del til felles med Debussy.

Martha Argerich har alltid skydd mediene, men på denne DVD-en tar hun imidlertid bladet fra munnen.

DVD
«Evening Talks»
Portrett av
Martha Argerich
Medici arts

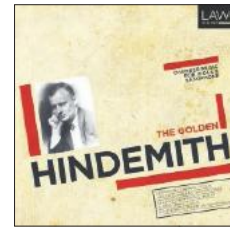
Debussy? svarte Garner, Who's that guy? Og hun bryter ut i en rå latter. Hun forteller også at hun en periode delte leilighet med en annen student, som holdt på å innøve Prokofievs tredje. Argerich som kaller seg selv en nattugle. Hun sov ofte langt utover dagen, og i søvne fikk hun inn Prokofiev note for note. Komplet med den andre studentens feilslag og det hele. Artig er også episoden der hun forteller at hun som syttenåring avlyste en konsert for første gang. Ikke fordi hun var syk, men hun ville se reaksjonene fra folk. Hun sendte et telegram som aldri kom fram, deretter skar hun seg med vilje i en finger, og da arrangørene kom for å hente henne kunne hun vise frem fingeren. Skjebnen ville at fingeren ble betent så hun kunne ikke konsertere på en stund.

Selve intervjuet varer i en drøy time, og inneholder ikke lange musikkutt, bortsett en sekvens der hun repeterer Schumanns klaverkonsert med Jörg Färber og hans Württemberg kammerorkester. Men utgivelsen har sju bonusspor, og der utfolder Argerich seg for fulle mugges. Først sammen med en kollega i Lutoslawski herlige Paganinivariasjoner for to klaverer. Hun spiller Astor Piazzolla «Libertango» og tilslutt får vi den såkalte «one note sonata» av Scarlatti, en mazurka av Chopin og en sats fra Bachs andre partita. Mirakler av fullkomment klaverspill.

Martha Argerich har alltid skydd mediene. På denne DVD-en tar hun imidlertid bladet fra munnen og vi får ta del i en fascinerende kunstners liv og karriere. Og CD-er med Argerich er det heldigvis mange av. For eksempel det berømte opptaket at Rakhmaninovs tredje jeg nevner innledningsvis. Eller koblingen av Ravels G-dur og Prokofievs nummer tre. Og når Martha er i farta en det ingen som slår henne.

nyeintrykk@dagsavisen.no

KJELL HILLVEG

CD
«The golden Hindemith»
Med Henninge Landaas (bratsj),
Björg Lewis (cello), Elzbieta
Nawrocka (piano) Vegard Landaas
og Rolf-Erik Nystrøm (saksofoner)
Lawo

Leiken teoretikar

«Musikerne på denne innspillingen har satt seg fore å vise frem den mer ukjente og lekne Hindemith» kan me lesa i presentasjonen av utgjevinga med namnet «The golden Hindemith». Den presenterer komponisten sine kammerverk for saksofon, samt enkelte stykke for bratsj. Og den har altså som utgangspunkt at komponisten var «lei av folk som bare tenkte teoretisk på musikk».

Perspektivet er noko forvirrende, med tanke på at Hindemith etterkvart skulle stå bak nokså omfattande teoretiske arbeid. Til dømes det gigantiske «Unterweisung im Tonsatz» der han foreslo nye system for ei utviding av tonaliteten. I ettertida er han gjerne assosiert med omgrepet «nysaklighet», som vel gjev assosiasjonar til alt anna enn det leikne. Og sjølv når utøvarane har dedikert innspelinga til det leikne, har eg ein tendens til stadig å lytta til musikken som systematisk tenkt: Uttrykket til den tyske komponisten kling umiskjenneleg – lett pedantisk, finurlig tenkt.

Med det sagt: Der er absolutt eit sprudlande uttrykk på plata. Kanskje særleg sprettent er det i konsertstykket for to altsaksofonar – dyktig utført av Vegard Landaas og Rolf Erik Nystrøm. Likeeins avsluttar trioan for saksofon, bratsj og klaver med eit fyrverkeri av variasjonar, medan sonatane igjen er meir ettertenksamt lada.

Beteiknande for alt er dei klassiske formtitlane – av duettar, sonatar samt ein trio. Samstundes er der eigenrådige satsbenevningar; som «Mässig langsam» – eller i sonaten for bratsj åleine: «Rasendes Zeitmass. Wild. Tonschönheit ist Nebensache». Denne siste sonaten vert for meg eit høgdepunkt, heftig og inderleg tolka av Henninge Landaas.

Generelt bør seiast at med slike utøvarar på lag, er der all grunn til å setja pris på eitt år gamle selskapet Lawo sitt mål om å følgja sine utøvarar over tid.

nyeintrykk@dagsavisen.no

IDA
HABBESTAD

